

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 51/2018-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta (sudca spravodajca), Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Pavlom Nechalom, Panenská 23, Bratislava, vo veci namietanej nezákonnosti a neústavnosti volieb starostu obce Kanianka konaných 10. novembra 2018 za účasti [REDACTED], starostu obce Kanianka, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] na nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Kanianka konaných 10. novembra 2018 **z a m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. novembra 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], kandidátky na starostku obce Kanianka (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 59 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Kanianka.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že vo voľbách do orgánov samosprávy konaných 10. novembra 2018 v obci Kanianka (ďalej aj „obec“) bol za starostu obce zvolený [REDAKOVANÉ] (ďalej len „odporca“), ktorý z celkového počtu 1922 odovzdaných hlasov získal 848 hlasov (t. j. 44,12 %). Sťažovateľka ako kandidátka na starostku získala 840 hlasov (t. j. 43,70 %) a umiestnila sa v poradí na druhom mieste.

Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti tvrdí porušenie čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 31 ústavy a § 24 ods. 7 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) manipuláciou hlasovania mimo volebnej miestnosti. Skutkovo tvrdí, že klientom Strediska sociálnych služieb Kanianka, n. o. (ďalej aj „stredisko“), malo byť umožnené hlasovať mimo volebnej miestnosti. Pre tento účel mali priniesť do strediska prenosnú volebnú schránku dve členky volebnej komisie: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Členky volebnej komisie mali byť svedkyňami toho, ako zamestnankyňa strediska pôsobiaca na pozícii zdravotnej sestry (ďalej len „zdravotná sestra“) mala ovplyvňovať klientov strediska pri voľbe. Ovplyvňovanie malo prebehnúť tak, že zdravotná sestra mala vyzývať klientov strediska, aby hlasovali za odporcu. Konkrétne zdravotná sestra mala namiesto klientov strediska krúžkovať na hlasovacích lístkoch číslo odporcu, namiesto klientov sa mala podpisovať do zoznamu voličov a namiesto klientov mala vkladať aj obálky s hlasovacími lístkami do volebnej schránky; to všetko bez toho, aby ju klienti strediska o pomoc pri hlasovaní požiadali. Na preukázanie tvrdeného sťažovateľka navrhla výsluch [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka tiež dodáva, že [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podali na druhý deň po voľbách trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda. Trestné konanie v tejto veci je vedené Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Prievidza pod ČVS: ORP-812/1-

VYS-PD-2018. Sťažovateľka na záver upozorňuje na vážnosť situácie, keďže rozdiel hlasov medzi ňou a odporcom bol len 8, pričom stredisko má kapacitu 41 klientov.

Na základe uvedeného sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyhlásil voľby starostu obce Kanianka konané 10. novembra 2018 za neplatné.

II.

Podľa § 31 ods. 2 a § 62 zákona o ústavnom súde si ústavný súd 27. novembra 2018 e-mailom vyžiadal od Obecného úradu v Kanianke úplnú volebnú dokumentáciu.

Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 51/2018-18 z 5. decembra 2018 prijal sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie a vyzval odporcu, aby sa vyjadril k obsahu sťažnosti.

Výsluch svedkov bol ústavným súdom nariadený na 17. december 2018 o 11.00 h v priestoroch Okresného súdu Prievidza, pričom termín konania nariadeného výsluchu bol oznámený sťažovateľke a jej právnomu zástupcovi, ako aj odporcovi. Na výsluch ústavný súd predvolal [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

Výsluchu sa zúčastnili všetci predvolaní svedkovia, sťažovateľka, jej právny zástupca a odporca. O výsluchu bola spísaná zápisnica a bol zvukovo zaznamenaný.

Podaním doručeným ústavnému súdu 27. decembra 2018 sa k sťažnosti vyjadril odporca a uviedol, že sťažnosť považuje za neopodstatnenú a tvrdenia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] za nepravdivé a nepreukázané. Podrobnejšie rozvádza motívy, ktoré podľa jeho názoru vedú uvedené svedkyne k snahe o zmarenie výsledku volieb. V závere navrhuje vypočúť pracovníčku strediska, ktorá sa mala nezákonného konania dopustiť, členku volebnej komisie, ktorá vydávala volebné lístky pre stredisko, riaditeľa strediska a priamych účastníkov volieb v stredisku.

III.

Z výsluchu svedkov vyplynulo:

V Stredisku sociálnych služieb Kanianka, n. o., volilo do prenosnej volebnej schránky približne 15 klientov – seniorov. Zhodli sa na tom obe vypovedajúce svedkyne.

Svedkyňa [REDACTED] uviedla, že hlasovanie do prenosnej volebnej schránky v stredisku prebehlo v prípadoch imobilných voličov na jednotlivých izbách a v ostatných prípadoch spoločne pri stole, kde zdravotná sestra voličom radila. Svedkyňa [REDACTED] potvrdila, že seniorom, ktorí sa v stredisku zdržiavajú, asistovala pri vyplňaní hlasovacích lístkov zdravotná sestra. Tá im hovorila, ktoré číslo majú na hlasovacích lístkoch krúžkovať. Pritom v niektorých prípadoch im prečítala zoznam kandidátov a v niektorých nie. Za väčšinu seniorov krúžkovala kandidátov zdravotná sestra. Seniori zdravotnú sestru nežiadali o asistenciu pri hlasovaní. Svedkyňa [REDACTED] uviedla, že počas hlasovania do prenosnej volebnej schránky v stredisku sa proti konaniu zdravotnej sestry neohradila, lebo nevedela, že to môže urobiť. Svedkyňa [REDACTED] tiež potvrdila, že zdravotná sestra v dvoch prípadoch určite zakrúžkovala kandidáta za seniorov, ktorí si neuvedomovali, čo robia, a jednej pani pomáhala podpísať sa.

Svedkyňa [REDACTED] nepotvrdila, že by bola osobne prítomná v stredisku pri hlasovaní mimo volebnej miestnosti. Svedkyňa [REDACTED] uviedla, že s prenosnou volebnou schránkou bola v stredisku len s pani [REDACTED]. Informácie o tvrdenej nezákonnosti volieb sa svedkyňa [REDACTED] dozvedela sprostredkovane od svedkyne [REDACTED] a jej výpoveď v hrubých rysoch potvrdzuje.

IV.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu. Podrobnosti konania

ústavného súdu s ohľadom na voľby do orgánov územnej samosprávy sú ustanovené v § 59 až § 63 zákona o ústavnom súde.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Podľa čl. 64 ústavy základom územnej samosprávy je obec. Územnú samosprávu tvorí obec a vyšší územný celok.

Podľa čl. 64a ústavy obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt. Podrobnosti ustanoví zákon.

Podľa § 24 ods. 7 volebného zákona zo závažných, najmä zdravotných dôvodov, môže volič požiadať sám alebo prostredníctvom inej osoby obec a v deň konania volieb okrskovú volebnú komisiu o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami, obálkou a so zoznamom tých voličov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie zabezpečia, aby bola zachovaná tajnosť hlasovania a aby ten, kto hlasoval, podpísal prevzatie hlasovacieho lístka a obálky; ak tak volič nemôže urobiť alebo ak prevzatie hlasovacieho lístka a obálky odmietne podpísať, člen okrskovej volebnej komisie poznamená túto skutočnosť v zozname. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie

vykonajú pri podpise voliča opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov zapísaných v zozname. Tento zoznam voličov sa pripojí k zoznamu voličov. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov ihneď po návrate členov komisie vyslaných s prenosnou volebnou schránkou do volebnej miestnosti.

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (*mutatis mutandis* PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (*mutatis mutandis* PL. ÚS 21/94).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, každé porušenie volebného zákona nevyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

S ohľadom na tieto zásady a kritériá ústavný súd posúdil, či sťažovateľkou namietané skutočnosti sú ústavne relevantným spôsobom porušením citovaných ustanovení dotknutých právnych predpisov a súvisiacej judikatúry ústavného súdu.

V.

Podstatou výsluchu svedkov bolo ustálenie skutkového stavu pre rozhodnutie. O skutkovom stave podľa názoru ústavného súdu nevznikajú dôvodné pochybnosti. Výsluchom svedkov navrhnutých sťažovateľkou sa niektoré z jej tvrdení nepotvrdili a niektoré boli vyvrátené ako nepravdivé. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nepovažoval za potrebné vykonať vo veci dôkazy navrhnuté odporcom na podporu jeho tvrdení.

VI.

Ústavný súd uzatvára, že tvrdenie sťažovateľky o závažnosti veci, keďže stredisko má kapacitu 41 klientov, stráca na sile, pretože obe svedkyne potvrdili hlasovanie do prenosnej volebnej schránky v stredisku u 15 voličov.

Svedkyňa [REDACTED] v konečnom dôsledku s určitosťou označila hlasovanie za nezákonné iba v dvoch prípadoch. Skutočnosť, že seniori zdravotnú sestru o asistenciu pri hlasovaní do prenosnej volebnej schránky nežiadali, nevyvoláva vo veci opodstatnené pochybnosti, pretože v posudzovanom prípade ide o stredisko sociálnych služieb, o ktorom je možné dôvodne predpokladať, že sa v ňom nachádzajú klienti odkázaní na asistenciu inej osoby a na tento účel môže byť v stredisku zamestnaný aj zdravotnícky personál. Samotný fakt, že klienti zdravotnú sestru o asistenciu nežiadali, nie je okrem tvrdenia svedkyne [REDACTED] podporený žiadnymi inými dôkazmi. Vo veci nebol sťažovateľkou navrhnutý ani výsluch pani [REDACTED], ktorá mala byť prítomná pri spornom hlasovaní, ani výsluch zdravotnej sestry, ktorá mala spornú asistenciu vykonávať, čo nepodporuje vierohodnosť samotného tvrdenia.

Svedkyňa [REDACTED] síce s určitosťou uvádza, že v dvoch prípadoch došlo k manipulácii volieb pri voličoch, ktorí si neuvedomovali, čo robia, toto tvrdenie však opäť nie je podložené iným dôkazom, keďže pri skutku mala byť prítomná už spomínaná pani [REDACTED] a výsluchom svedkyne [REDACTED] nebolo možné overiť, či si nekonkretizovaní seniori uvedomovali dôsledky celej situácie. V kontexte počtu odovzdaných hlasov je treba tiež poukázať na to, že uvedené v dôsledku reprezentuje dva voličské hlasy pri rozdielne 8 voličských hlasov medzi sťažovateľkou a odporcom a z toho dôvodu nie je spôsobilé ovplyvniť volebný výsledok. Napokon svedkyňa [REDACTED] na záver svojej výpovede rozpačito uvádza, že pri stole, kde boli zhromaždení mobilní voliči, bol chaos a zdravotná sestra klientom pri krúžkovaní kandidátov iba radila.

Výsluch svedkyne [REDACTED] neprispel k objasneniu veci, keďže táto svedkyňa len sprostredkovala informácie, ktoré mala zdrojovo od svedkyne [REDACTED]. Je nutné dodať, že

ústavný súd tým nebagatelizuje vierohodnosť výpovede svedkyne [REDACTED]. Svedkyňa [REDACTED] mala svoje pochybnosti o zákonnosti volieb oznámiť svedkyňi [REDACTED] dokonca dvakrát a ihneď po voľbách (a ich obsah svedkyňa [REDACTED] aj potvrdzuje), taktiež je ale nutné brať do úvahy skutočnosť, že informácie pochádzajú z jedného zdroja.

Ako nepravdivé sa ukázalo tvrdenie sťažovateľky, že svedkyňa [REDACTED] bola prítomná pri hlasovaní mimo volebnej miestnosti v stredisku.

V kontexte sa napokon z pohľadu ústavného súdu minimálne neštandardným alebo aj takticky racionálnym javí byť postoj sťažovateľky (o to viac, že je kvalifikovane právne zastúpená), ktorým sťažovateľka nenavrhuje vo veci výsluch druhej osoby, ktorá mala byť prítomná pri manipulácii hlasovania (pani [REDACTED]), ani zdravotnej sestry, ktorá mala manipuláciu vykonávať, pričom uvedené osoby môžu mať k veci už na prvý pohľad čo povedať.

Skutočnosť, že v súvislosti s voľbami bolo podané trestné oznámenie a je vedené trestné konanie na jeho prešetrovanie, automaticky nezakladá dôvod na vyhlásenie volieb za neplatné. Ústavný súd pri prejednaní sťažnosti sťažovateľky v konaní pred ním posudzuje zákonnosť a ústavnosť priebehu volieb a nerozhoduje o skutkovej podstate trestného činu. Prípadné spáchanie trestného činu počas priebehu volieb tak isto nemusí mať bezprostredný dopad na volebný výsledok. Vzhľadom na to, že ústavný súd, ako bolo práve uvedené, nachádza v tvrdeniach sťažovateľky tendenčnosť, ani argumentu o vedení trestného konania nepripísal určujúci význam.

Ústavný súd, berúc do úvahy všetky zistenia, konštatuje, že tvrdenia sťažovateľky, na základe ktorých namieta nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Kanianka konaných 10. novembra 2018, nepredstavujú v okolnostiach daného prípadu také porušenie ústavy a volebného zákona, ktoré mohlo ovplyvniť volebný výsledok vo voľbách na starostu obce Kanianka.

Z už uvedeného dôvodu ústavný súd dospel k záveru, že jeho skutkové zistenia v danom prípade neumožňujú vysloviť záver o hrubom alebo závažnom, prípadne opakovanom porušení volebných predpisov pri voľbách starostu obce, ktoré by preukázateľne ovplyvnilo výsledok týchto volieb a mohlo by byť podkladom na zrušenie týchto volieb ústavným súdom. Sťažovateľka nepreukázala porušenie volebného zákona, ktoré by bolo v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom volieb, a preto bola jej sťažnosť podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavným súdom zamietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2019